

Integrale Plananalyse van Gebouwen

Doel, methoden en analysekader

Integrale Plananalyse van Gebouwen

Doel, methoden en analysekader

onder redactie van:

Theo van der Voordt
Hielkje Zijlstra
Andy van den Dobbelsteen
Machiel van Dorst

VSSD

Idee en redactie

Theo van der Voordt (Real Estate & Housing), Hielkje Zijlstra (Architecture), Andy van den Dobbelsteen (Building Technology) en Machiel van Dorst (Urbanism)

Auteurs

Theo van der Voordt, Hielkje Zijlstra, Andy van den Dobbelsteen, Machiel van Dorst, Jasper Arends, Elisabeth Boersma, Susanne van Loon, Thomas Metz en Simon Thijssen

Alle auteurs zijn als universitair (hoofd)docent of op projectbasis verbonden aan de faculteit Bouwkunde van de TU Delft.

Opmaak binnenwerk

Elisabeth Boersma

Ontwerp omslag

Caredesign Rotterdam

Deze publicatie is mogelijk gemaakt door impulsfinanciering van de faculteit Bouwkunde van de Technische Universiteit Delft

Bezoekadres:

Berlageweg 1, 2628 CR Delft

www.bk.tudelft.nl

© VSSD en de auteurs

First edition 2007

Published by VSSD

Leeghwaterstraat 42 - 2628 CA Delft - The Netherlands

tel. +31 15 278 2124 - telefax +31 15 278 7585 - e-mail: hlf@vssd.nl

internet: <http://www.vssd.nl/hlf>

URL about this book: <http://www.vssd.nl/hlf/f021.htm>

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Printed in the Netherlands

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht om contact op te nemen met de uitgever.

ISBN-10 90-71301-80-x ISBN-13 978-90-71301-80-3

NUR 995

Trefwoorden: analysekader, integrale plananalyse, gebouwevaluatie

Voorwoord

Op de Faculteit Bouwkunde van de Technische Universiteit is plananalyse van oudsher een van de belangrijkste vormen van (ontwerp)onderzoek en een belangrijke input voor het ontwerponderwijs. Van het analyseren van zogenaamde precedenten - ontwerpen en bouwwerken uit het verleden en het heden - valt immers veel te leren. In de loop der jaren zijn talloze publicaties verschenen met een of meer plananalyses. Waarom dan toch opnieuw een boek over plananalyse? Hiervoor zijn meerdere redenen te noemen.

In veel gepubliceerde plananalyses ontbreekt een beschouwing over doel, aanpak en generieke leerpunten. In zogenaamde plannenmappen staat zelden vermeld op welke vragen een plananalyse antwoord kan geven. Ook over relevante items en methoden van plananalyse komt de lezer weinig te weten, al komt hier de laatste jaren wel verandering in. Veel plananalyses zijn sterk gericht op een architectonische analyse. Aan de hand van beelden en beschrijvingen van de bouwmassa, doorsneden, plattegronden en kleur- en materiaalgebruik wordt een analyse gepresenteerd van de situatie, de ruimtelijke opbouw, de materiële opzet, het decoratief systeem en de relaties tussen vorm, functie en techniek. Dit leidt vaak tot prachtige deelstudies, maar aan het proces van totstandkoming, de kosten, de invloed van de locale context en de ervaringen van dagelijkse gebruikers en bezoekers wordt veelal voorbijgegaan. Dit boek pleit daarom voor *integrale* plananalyse vanuit alle genoemde invalshoeken. Enerzijds om recht te doen aan de complexiteit van de ontwerpogave. En anderzijds om te laten zien dat ontwerpen neerkomt op het zoeken naar een synthese van vele uiteenlopende eisen, wensen en randvoorwaarden. Een derde aanleiding is de wens tot meer interdisciplinaire samenwerking, om synergie te creëren tussen de afzonderlijke afdelingen van de faculteit Bouwkunde. Om die reden zijn voor 2005-2006 door de toenmalige decaan, prof. ir. Hans Beunderman, gelden vrijgemaakt voor *Verrijking door Samenwerking*. Aan medewerkers van de faculteit werd gevraagd om projecten in te dienen waarin door minstens twee verschillende afdelingen wordt samengewerkt.

Wij hebben deze kans met vier paar handen aangegrepen. Door collega's van alle vier de afdelingen en met steun van tijdelijke projectmedewerkers is gezamenlijk een integraal analysekader ontwikkeld. Dit is vooralsnog toegepast op twee gebouwen: DynamischKantoor Haarlem, een kantoorgebouw van de Rijksgebouwendienst, en het Gebouw voor Bouwkunde in Delft, een onderwijsgebouw. Het ligt in de bedoeling om op termijn ook - als onderdeel van het onderwijs en samen met studenten - een integrale plananalyse uit te voeren op De Hoge Heren in Rotterdam, een woongebouw met luxe appartementen.

Het voorliggende boek start met een korte reflectie op het doel en methoden van plananalyse. In hoofdstuk 2 wordt een analysekader gepresenteerd, dat in hoofdstuk 3 uitgebreid wordt toegelicht en voorzien van referenties voor verder lezen. In de toelichting wordt de betekenis van de rubrieken besproken en hoe deze geanalyseerd en gewaardeerd kunnen worden. Voor elke rubriek is een aantal vragen geformuleerd, als hulpmiddel voor degene die de plananalyse uitvoert. De toepassing van de theorie en het analysekader op DynamischKantoor Haarlem en het Gebouw voor Bouwkunde in Delft zijn in afzonderlijke publicaties beschreven. Deze zijn eveneens uitgegeven door de VSSD.

Wij hopen dat de boeken hun weg zullen vinden in het onderwijs en onderzoek aan de Faculteit Bouwkunde en andere onderwijsinstellingen. We staan graag open voor verdere samenwerking tussen de vier afdelingen.

Theo van der Voordt
Hielkje Zijlstra
Andy van den Dobbelsteen
Machiel van Dorst

Inhoudsopgave

1. Integrale plananalyse

1.1	Vormen van plananalyse	1
1.2	Plananalyse als didactisch middel, ontwerp- en onderzoekstool	1
1.3	Plananalyse en ontwerpogave: een voorbeeld	7
1.4	Methoden van plananalyse	10
1.5	Bronnen voor plananalyse	15
	Literatuur	15

2. Analyse kader

2.1	Opbouw en gebruikte bronnen	19
2.2	Feiten en context	22
2.2.1	Projectgegevens	22
2.2.2	Opdracht	23
2.2.3	Locatie	23
2.2.4	Gebouwkenmerken	23
2.3	Analyse van het gebouw	25
2.3.1	Architectonische analyse	25
2.3.2	Technische analyse	25
2.3.3	Milieuanalyse	26
2.3.4	Functionele analyse	27
2.3.5	Kostenanalyse	28
2.3.6	Procesanalyse	28
2.4	Evaluatie en conclusies	30

3. Toelichting analysekader

3.1	Architectonische analyse	33
3.1.1	Overwegingen	35
3.1.2	Typologie	37
3.1.3	Relatie gebouw en omgeving	40
3.1.4	Totaalbeeld en compositie	43
3.1.5	Materiaalgebruik exterieur en interieur	49
3.1.6	Relatie architectuur en draagstructuur/ installaties	52
3.2	Technische analyse	54
3.2.1	Draagconstructie	54
3.2.2	Scheidings- en afbouwconstructie	63
3.2.3	Klimaat- en installatieontwerp	72
3.3	Milieuanalyse	80
3.3.1	Energie	81
3.3.2	Materialen	83
3.3.3	Water	84
3.3.4	Overall	85